

Lee is ritmisch vegen: links, rechts, links en helemaal rond, rechts, links, rechts en weer helemaal rond.

'Nu niet meer praten, boys!" Keer op keer schreeuwt Krisztina de Châtel haar keriverse medewerkers op stentoroon toe. Niet zelden verwaait haar instructie op het enorme parkeerterrein P1 tegenover de RAI. En vaak staan de grille performers, deelnemers van Afvalinzameling Oud Zuid, niet veel later toch weer te kletsen. Het is een opvallend gezelschap dat daar aan de Europaboulevard repetitief, uitgerend op de warmste dagen van juni - sinds de ochtend is de hittegolf officieel een feit. Even voor vier uur zijn de wagens van de dienst Afvalinzameling aan komen rijden, kort daarop arriveerde Dansgroep Krisztina de Châtel met een paar auto's vol dansers, frisdranken, verknaperingen en een mobiel aggregaat. Na een gemeenschappelijke begroeting stort de cast van Zoo!, zeven dansers en dertien vuilnis mannen, zich op de hapjes. De dansers hebben er dan al uren van lessen en repetities opzitten; de mannen van stadsdeel Oud Zuid zijn al sinds zeven

uur 's ochtends in de weer. Zo'n anderhalve maand nu steken ze twee dagen per week twee uur vrije tijd in Zoo!. De komende weken moeten ze elke dag aan de bak met De Châtel.

Voordat de repetitie kan beginnen, is nog enig overleg nodig. De Châtel is geprikkeld - een van de vuilnis mannen is niet komen opdagen. "Met vakantie! Dat is toch onvoorstelbaar!" Na enig gegrom verbijt ze haar irritatie. "Die realiseert zich natuurlijk helemaal niet wat het betekent als er een niet aanwezig is bij een repetitie. Nou ja, hoe zou hij dat ook kunnen weten?"

Eindelijk is iedereen zever. Een technicus start de geluidsband en langzaam komt er leven in de drie rolcontainers, waaruit armen en benen steken. Als de vijf dansers en twee dansers zijn ontwaakt en het met oranje pilonnetjes afgezet speelveld hebben vrijgemaakt, klinkt aanrullende operamuziek uit de PA-boxen, die vervaarlijk knetteren. Op het dramatisch hoogte-

punt komen de zes wagens in beweging. De colonne beschrijft een sierlijke cirkel en komt tot stilstand in een rij recht voor het 'publiek', in dit geval De Châtel, die vanuit een regisseurstoel het geheel overziet, met opgestroopte broekspijpen en een petje tegen de brandende zon. Nu pas ontdekt ze de megafoon. "Dat moet veel langzamer, jongens," klinkt het blikkerig. "En goed luisteren." Vanuit haar ooghoek moet ze hebben gezien dat een van de vuilnis mannen doodgemoederd in zijn mobieltje staat te praten.

Als de dansers hun partners uit de cabine hebben gelokt, is het tijd voor het volgende overleg. "Krisztina denkt dat het in twee minuten gefikt moet kunnen zijn," verzuicht De Châtel's assistent Jack Gallagher tegen een collega, "maar dat lukt nooit. Tenzij we het siftekomen."

Hij rent onvermoedbaar over het parkeerterrein heen en weer, zwaait woest met zijn armen om iedereen op tijd in actie te krij-

'Dit is een reden waarom ik bij Krisztina dans: je weet dat ze dit soort rare dingen doet'

Ook een rolcontainer van de Afvalinzameling Oud Zuid speelt mee in het ballet 'Zoof'.

gen en is intussen voortdurend in discussie met zijn baas én de manten van de afvaldienst. Hij moet engelengetuigd hebben.

"Het is een ontmoeting van twee werelden, zowel in de voorstelling als in werkelijkheid," zegt danseres Swantje Schikkle. Tijdens de pauze legt ze nog even iets uit aan een nieuwe collega. Ontspannen mengt ze zich, schaars gekleed zoals dansers nu eenmaal zijn, tussen de mannen van Afvalinzameling. "In het dagelijks bestaan leef je langs elkaar heen, ik had privé nog nooit een vuilnismen ontmoet en wist niets van hun werk. Alleen dat ze je op straat nalfisten. Daarom vind ik dit zo leuk; het is een verrijkende ervaring en een van de redenen waarom ik bij Kristina daar: je weet dat ze dit soort rare dingen doet."

Deze jongste 'rare' onderneming begon vorig jaar. Na bot gevangen te hebben bij stadsdeel Centrum klopte De Châtel aan bij Oud Zuid. Oprichter Cor Spekkers zag een mooie kans in het project. "Aanvankelijk waren we wat sceptisch. Dansen? Wat zal dat inhouden? Maar het is goed voor onze dienst; het geeft een positieve uitstraling." Spekkers benaderde alle manten persoonlijk. Twintig zeiden ja, dertien werden uiteindelijk geselecteerd. "Als je in de kantine roept: wie wil er meedoen aan een dansvoorstelling? krijg je nooit de respons die we nu hebben. Het is toch een aparte cultuur."

De equipe van de afvaldienst verschilt ook uiterlijk hemelsbreed van de werknemers van De Châtel. Op een enkelling na zijn het

stevige, gespleete manten, die de van de weeromstuit fragiel ogende dansers geduldig van steunpunten voorzien en als klimpaal voor hen dienen.

"Enige verschillingen, die jongens, zo stoer en sterk." De Châtel spreekt met veel waardering over haar buren – een afdeling van de dienst Afvalinzameling is net als de stu-

Danseres Swantje Schikkle: "Het is een ontmoeting van twee werelden, zowel in de voorstelling als in werkelijkheid."

De hoofdrolspelers

'Ik ga met een huppie tussen die meiden door.'

Soon van Druken

Leeftijd: 53 jaar

Geboorte: Amsterdam

Eigendoms Afvalinzameling: sinds 1973

Afdeling: bedrijfsafval

Rol in Zoof: bezemsolo

"Ik kende Kristina wel. Zij is abonnee bij mij: ze zit in mijn wijk en onze dienst zit vlakbij haar studio. Maar ik had nog nooit om een hoekje gekeken of een repetitie gezien. Daar gun je jezelf de tijd niet voor als je aan het werk bent. De laatste paar maanden zijn we er veel binnengewoest, om te oefenen met de dansers."

"Vorig jaar kwam Kristina naar ons toe met het verhaal dat zij iets met ons wilde doen. Ze had ook wagens nodig. Ik liep er meteen warm voor: het is weer eens wat anders, en gezellig, met je collega's."

"We doen het allemaal in onze vrije tijd, dus we willen het ook een beetje leuk houden. Voor Kristina is dat wel eens moeilijk, want de tijd begint te dringen. Ik moet minder lachen als ik mijn solo doe, zegt ze. Maar ik vind het gewoon gezellig: ik ga met een huppie tussen die meiden door en ik zit er één te pesten met mijn bezem. Dus het is echt een rol. Niemand anders dorst het. Tja, zoiets moet toch in je zitten."

"Reacties? Mijn drie zoons vonden het een grappig idee: haha, die ouwe gaat dansen!"

die van haar dansgroep gevestigd aan de Luchvaartstraat. "Er zitten maffe types bij. Ik vind dat interessant. Dansers met mooie benen, dat is maar één kant van het verhaal; ik wil ook kijken wie er verder nog rondloopt."

"Natuurlijk houdt het werken met mensen die geen perfect danserslichaam hebben beperkingen in, maar dat ben ik wel gewend. De kunst is het weinige dat er is, continue in een ongewone, theatrale context te plaatsen."

"Daarom heb ik bijvoorbeeld voor die bombastische opkomst van de auto's gekozen. Je denkt nu: jéé, wat gebeurt er! Terwijl je het dagelijks in de stad kunt zien. Het is een ode aan de vuilnisman. Want ik vind het nogal wat hoor, werken met andermans vuil."

De mannen zelf blijven nuchter onder het oerbetoen van De Châtel. Bijna allemaal zeggen ze mee te doen voor de gezelligheid. En gezellig is het. "Even niet meer oordeelen, jongens!" roept de choreografe nog maar eens door de megafon. "Ga maar een beetje uit elkaar staan. Ga staan zoals je wilt; het verschil is juist mooi. Ja, goed, Hallelujah!"

Gehoorenaam stellen ze zich in een rij op, bezen in de hand. Op het Largo al factotum uit Rossini's *Barbier van Sevilla* ('Figaro, Figaro, Figaro, Figaro...') vegen ze ritmisch: links, rechts, links en helemaal rond, rechts, links, rechts en weer helemaal rond. In de handen van René van Poelgeest, die oogt als een onverzettelijk beuk graniet, ziet de bezem eruit als een cocktailpettkertje.

"Er komt nog een hoop bij kijken. Ik wist wel dat dansers heel erg lenig zijn, maar verder heb ik er geen verstand van. Op televisie is ballet een experiment voor mij, dus ik had nooit gedacht dat het iets groots zou kunnen worden. Ik heb er wel zin in."

"Het is weer eens wat anders," vindt ook voorman Selami Pecinkaya. "En ik krijg alleen maar positieve reacties uit mijn omgeving. Ik heb niet zo veel te doen: ik bestuur de auto en doe mee in de bezemdans. Maar als je hebt beloofd mee te doen, dan doe je gewoon wat je wordt gevraagd."

Het klinkt bescheiden, maar hij is zichtbaar trots. Op zijn werk én op zijn bijdrage aan de voorstelling.

"Ter kerstmaking hebben wij een ochtend met hen megedraaid," vertelt Schabbe. "Ze hebben heel veel uitgeleefd en wij mochten alles doen, alles vragen en alle knopjes en hendeltjes uitproberen. Voordat we met de repetities begonnen, was zo al een band gecreëerd." Toch was het aanvankelijk wel even wennen voor de 'gastdansers', die behalve de timing van hun bewegingen moesten leren hoe ze met dansers moeten omgaan.

De vuilnismanen kregen daartoe een paar keer pas de deus-ex. Schabbe: "In het begin, als ze te horen kregen dat ze een danseres aan de hamstrings of de billen moesten vastpakken, barstte er steeds een lachsalvo los. Zenuwen. Dat is er nu wel van af, al wordt er nog steeds veel gelachen. Het zijn leuke mannen. Ze staan open voor gekke dingen."

Het optreden in het televisieprogramma

Stevige, gespleide mannen, die de van de weeromstuit fragiel ogende dansers geduldig van steunpunten voorzien en als klimpaal voor hen dienen.

De hoofdrolspelers

'Je kunt niet zomaar iets doen, het is echt werk.'

Jegnie Linger

Leeftijd: 43 jaar

Geboorte: Paramaribo

Bij Alvalenzameling: sinds 1992

Aldeling: bedrijfshalval

Rol in Zoci: duet met Massimo Molinari (en een rolcontainer)

"Laatst belde mijn zus me op het werk. 'Hé Jegnie, ik zit in de tram en ik zie jou steeds op posters voor een theatervoorstelling.' Die wist van niets, maar ik denk dat ze nu wel kaarten heeft besteld. Of ze komt naar het Leidseplein, waar we buiten optreden."

"Dat er straks publiek zit, doet mij niet zoveel. Als sportman heb ik veel voor publiek gespeeld, dus het zal wel gaan. Dans zie ik ook als een soort topsport, dat heb ik nooit onderschat. En als ik nu zie hoe de dansers zich inzetten tijdens de repetities, dat steeds maar herhalen – het zijn atleten."

"Overigens wist ik helemaal niet dat er een dansgroep bij onze dienst in de straat zat, tot dat Kristina naar me toe kwam. Ik geloof dat ze wel van mij gecharmeerd was."

"Een voorstelling over vuilnismanen; ik vond het bijzonder, maar ik kon me er geen voorstelling van maken, en al helemaal niet van wat het nu is geworden. Het is een leuke ervaring deel te nemen aan zo'n rolspel. Je kunt niet zomaar iets doen. Het is echt werk."

De hoofdrolspelers

'Ik word een beetje dizzy van al die pirouettes'

Sjaakie Scherpenhuizen

Leeftijd: 27 jaar

Geboren: Amsterdam

Bij Afsluiting: sinds 1995

Afdeling: veegdienst

Rol in Zodi: achtervolgingsscène met veegwagen

"Het is goed voor de lichspieren, dit project. Normaal zijn wij best slappe mensen, we drukken ons niet zo makkelijk uit. Nu moet je, het wordt van je gevraagd. Ik heb het geluk dat ik op school wel eens in een toneelstukje heb gestaan."

"Toch het is nog lastig. Ik werk dagelijks met dat kleine veegwagentje waarin je me in de voorstelling ziet rijden, maar het gaat best snel en ik word ook een beetje dizzy van al die pirouettes. Vaak achter me zit een lawaaiige motor, terwijl ik de muziek én die twee dansers in de gaten moet houden. Ach, het zal wel lukken."

"Je voelt je wel een beetje verlegen hoor. Er komt veel publiek kijken en dat komt in mijn normale werkzaamheden niet voor. Ja, soms zegt iemand dat je goed werk doet. Dat is fijn. Of er zwaaien kinderen naar je. Maar dit is anders. Ik heb net in de krant gelezen hoe Krisztina op het idee is gekomen. Dat ze onze expressie, onze houding mooi vond. Daar zie ik zelf de lol natuurlijk niet van in, maar zij kan er iets creatiefs mee. Het is een uitzonderlijk vrouwtje. Aardig, maar soms een beetje verward."

Choreografe Krisztina de Châtel instrueert haar cast.

Viru Lise, eind met, was volgens Schauble ook goed voor de teamspirit. De Châtel heeft er minder positieve herinneringen aan: "Wat een afsnapper! Woedend was ik!" De presentatrice van het programma, cabaretière Claudia de Breij, haalde zich de toorn van De Châtel op de hals door de mededeling dat de vuilnismanen 'buren' van de choreografe zijn, te beantwoorden met de opmerking: "O, dus je woont naast een vuilnisbelt!"

"Dat zeg je toch niet," bries De Châtel, nog steeds verontwaardigd. "Zij heeft dus hele-

maal niet begrepen waar het om gaat, om de schoonheid en de waardigheid van die mannen. Toen begon ze ook nog over dans en mietjes. En dat moet interessante televisie maken voor jongeren? Nou, dan moet je toch over meer herseninhoud beschikken. Triest hoor."

We moeten overigens niet gaan denken, zegt ze, dat zij nu opeens 'sociaal gaat doen', al vindt ze wel dat maatschappelijke betrokkenheid gezond is voor een kunstenaar: "Ik ben en blijf geboeid door de esthetiek en ruimtelijke aspecten van de danskunst."

Krisztina is dol op

De Hongaars-Nederlandse choreografe Krisztina de Châtel (52) staat erom bekend dat zij graag uitdagingen oproept: zonder bewust gecreëerde obstakels: geen choreografie bij De Châtel. De situatie die zo ontstaat, moet in een 'man-tot-man' gevecht onder controle worden gebracht. In het meesterwerk *Fold* (1985) bijvoorbeeld maken de dansers in een uitputten-de, repetitieve choreografie een aarden wal

met de grond gelijk. De Châtel werpt ook vaak minder tastbare hindernissen op: verschuiven de muzikale of ruimtelijke patronen in *Lines* (1979), *Light* (1980) en *Change* (1988), of een windmachine op stormkracht (*Typhoon*, 1986).

De laatste jaren kiest de choreografe geregeld voor samenwerking met niet-dansers – geen gering probleem voor de 'controlfreak' die De Châtel is.

Een onvolledige opsomming:

Ló (1997). Locatieproject in de duinen van

Rain op tijd arriveert Shirley bij het etablissement aan de Keizersgracht. Hoewel de zon zich deze dag nog niet echt van zijn sterke kant heeft laten zien, is het drukkend warm. Het terras, dat tot aan het water doelloopt, is tot op de laatste plek bezet. Een licht gevoel van teleurstelling be-

kruipert haar. Afgeproven is dat ze elkaar buiten treffen. Ze kijkt op haar horloge. Tien voor twee. Ze strijkt met haar hand over haar haar. Het vochtige, warme weer kan funest zijn voor haar pas ontkroonde haren.

Aan het water zit een jongen naar de ober te gebaren. Hij wil afrekenen. Er zijn verschillende kapers op de kust. Met flinke stappen gaat Shirley op haar doel af. "Gaan jullie weg?" De blonde jongen knikt. Goedkoudend neemt hij haar op. Zijn tafelmote schuift overdeuren haar stoel achteruit. Vanuit haar ooghoek kijkt ze Shirley verwijtend aan. "Kom je?" Ze rolt haar ogen in de richting van de jongeman. Gehaast loopt ze weg. Verontschuldigend werpt hij nog een blik op Shirley en gaat haar achterna.

Don't blame me if you ever keep your man, girl. Shirley glimlacht. Een betere spiegel had ze zich niet kunnen wensen.

Ze zigt naar op de stoel. Weg is haar gevoel van onzekerheid. Ze bestelt een bitter lemon. Op een dag zoals vandaag kan ze zich geen betere dorstlesser indenken.

Ze weet niet uit welke richting ze hem moet verwachten. Nu ze eenmaal zit, kan het haar niet meer schelen. De korte nachtrust doet zich gelden. Ze voelt zich licht rozig. Ze maakt zich op eens nergens meer zorgen over. God, cross that bridge when you get there. Het advies van haar goudgetande vriendin brengt haar tot rust.

Ze kijkt op haar horloge. Vijf over twee. Dat hij er nog niet is, daar zit ze niet mee. Ze heeft nu in elk geval tijd haar hoofd te ordenen. Door de vaart der dingen heeft ze niet over een strategie kunnen nadenken. Het schiet haar te binnen dat ze zelfs Beverly niet op de hoogte heeft gesteld van de huidige stand van zaken. Nooit eerder heeft ze haar hartsvriendin in zaken zoals deze buitengesloten. Waar het mannen betreft, zijn ze altijd elkaars steun en toeverlaat. Ze wil haar mobiele telefoon pakken, maar dan bedenkt ze zich.

Eigenlijk hebben ze het er nooit over, Fatma, Beverly, Daniëlle en zij. Maar daar waren ook geen woorden voor nodig. Stuk voor stuk wilden niets liever. Het was hen tot nu toe niet gelukt, Mister Right te vinden. Hoe vaak hadden ze niet samen huidaards meegenomen met Billie Holiday. "One day he'll come along, the man I love. And he'll be big and strong, the man I love."

Op het eerste gezicht heeft Benny alles wat ze zoekt. Nu de rest nog. Met een tevreden blik staart ze over het water in de richting van de brug. Dan ziet ze hem. Hij heeft zijn handen diep in de zakken van zijn broek gestoken en zijn schouders iets naar voren gebogen.

Wordt vervolgd

Zoot is voor mij ook niet zomaar een gelegenheidswerkje; het is een serieuze productie."

Om het gewenste resultaat te bereiken, moet De Châtel alle zeilen bijzetten om haar ploeg in het gareel te houden – een rustige omgeving is parkeerterrein P1, vlak naast de A10, bepaald niet. De repetitie trekt veel bekijks van mensen op het aan de andere zijde gelegen fietspad. Ze reageren verrast, kijken nog eens en gevegd stappen ze af om een stukje gratis theater mee te pikken.

Sommige afgelooze voorbijgangers merken pas als ze dwars over het terrein lopen waar ze in terecht zijn gekomen. Een man in klassiek lichtblauw overhemd trekt resoluut zijn mobiel en begint met gestrekte arm foto's te schieten van die merkwaardige verzameling mensen.

De Châtel pakt voor de zoveelste keer haar megafon: "Sorry boys, ik weet dat het warm is. Maar nu even niet meer lullen, oké?"

Zoot van Dansgroep Kriertina de Châtel in samenwerking met dienst Afschietzamenling van stadsdeel Oud Zuid. Een ingekorte locatieversie is tijdens Jolians te zien op het Leidseplein, van 3 t/m 8 juli (gratis voorstelling, aanvang 17.00 uur). De officiële première is op 14 juli, tijdens het Over 't IJ Festival (NDSM-Af, 13 t/m 17 juli). Meer informatie op www.dechotel.nl.

obstakels

Groet met zeven dansers en zeven paarden. *Blindside Block* (1998). Dansfilm in samenwerking met de American footballspelers van The Amsterdam Crusaders. *Dynamix* (2000). Choreografie voor dansers en skaters i.o.a. Marco Gerris van ISH. *Obscura* (2003). Choreografie voor dansers en bewegend koor (Capella Amsterdam). *Ondersteboven* (2004). Choreografie in samenwerking met de dansers van Vanut Marlies, een amateurdansgroep voor dansers met én zonder psychiatrische achtergrond.